17 Jaar, No. 136. — 'SHERTOGENBOSCH. — Dingsdag 18 November 1845.

DE NOORD-BRABANDER,

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT? HORATIUS.

ABONNEMENTS - PRIJS. Voor de Stad . . f 12. Franco per post » 14.

(Verschijnende driemalen in de week: Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.)

ADVERTENTIEN: 15 cents de regel. behalve 35 cents zegel

De wet op het zegel, ter wering van volksblaadjes, in het formaat uitgegeven dat van zegel vrij was, is door de meerderheid der Tweede Kamer aangenomen. Het mag dus reeds nu beschouwd worden, als tot wet te zijn overgegaan, daar het voor zeker mag worden gehouden, dat de Eerste Kamer zich gereedelijk met het door de Tweede Kamer aangenomen wets-ontwerp vereenigen zal. Eenige der sprekers in de Tweede Kamer, hebben in het wets-ontwerp eene inbreuk op de vrijheid van drukpers meenen te zien. Wij voor ons bekennen gaarne, in dit gevoelen niet gedeeld te hebben. Wij hebben er niets anders in gezien dan eene geldkwestie, en als bij-oogmerk welligt de zucht, om de verspreiding dier blaadjes tegen te werken. Maar dit stelt, naar ons inzien, nog geene inbreuk op de vrijheid van drukpers daar. Dat het ministerie alles aanwendt wat het kan, om de vrije drukpers zooveel mogelijk ter neder te brengen, willen wij niet ontkennen, wij weten dat zij een doorn in deszelfs oog is; maar zelfs door het zegel op die kleine blaadjes te stellen, beteugelt zij derzelver verspreiding niet. Het werkt die wel tegen, maar tegen die tegenwerking is reactie mogelijk; terwijl tegen vrijheiddoodende maatregelen niets anders tegen te stellen is, dan onderwerping, hoe hard ook, of gewelddadige wederstand. Helderen wij onze gedachte op. Indien bijv. het ministerie eene wet wist door te drijven, dat geen dagblad, kleiner dan een bepaald formaat mogt worden uitgegeven, dan ja, zou het voorzeker eene inbreuk op de vrijheid van drukpers daarstellen; trouwens eenmaal zoo eene wet aangenomen zijnde, zouden zulke blaadjes niet meer *kunnen* uitgegeven worden. Maar door te bepalen dat de bewuste blaadjes voortaan aan het zegel onderworpen zijn, heeft het ministerie slechts, naar ons inzien, eene bron gevonden, om nog wat meer geld te verkrijgen, en zich die bron te nutte gemaakt!

Maar heeft het daardoor die blaadjes de wereld uitgeholpen? Volstrekt niet. Kunnen die blaadjes hunne kosten nu niet meer dekken, wel nu! een fonds, dat nog niet zoo groot behoeft te zijn, daargesteld om ze schadeloos voor het zegel te stellen, en daardoor die blaadjes tot diezelfde prijs onder de mindere volksklasse verspreid en het doel van het ministerie, zoo dit eigenlijk bestaat, is gefaald. Wij hebben vermeend hierop aandachtig te moeten maken, omdat de beschuldiging van inbreuk op de vrijheid van drukpers de zwaarste beschuldiging is, welke tegen het ministerie kan ingebragt worden; en omdat, deze beschuldiging eenmaal tot eene bewezene daadzaak opgeklommen zijnde, wij de schroomelijkste gevolgen daaruit zouden moeten te gemoet zien. Welligt zullen wij gelegenheid hebben onze denkbeelden daaromtrent nog eens nader uit een te zetten.

GRIEKENLAND.

Wij hebben onlangs gesproken van eene nota door het engelsch gouvernement aan het grieksch cabinet gerigt. Deze nota had ten doel, om te verkrijgen dat het aangekondigde overschot der begrooting besteed zou worden aan de leening, welke door Engeland, Rusland en Frankrijk gewaarborgd is, althans voor zoo veel aangaat het door de eerste dier mogendheden gewaarborgde gedeelte. Deze nota behelsde daarenboven eene gisping van den inwendigen toestand des lands en van den gang der regering; hetgeen het cabinet van Athene gedwongen heeft verklaringen te geven omtrent een aantal daadzaken die, door partijgeest onder een valsch daglicht gesteld, naar het schijnt zeer verkeerdelijk door het engelsch gouvernement beoordeeld zijn. Terwijl de grieksche regering de waarheid omtrent alle punten deed uitkomen, heeft zij echter bewilligd in het voorstel van het engelsch cabinet. Men heeft ook gezegd dat ook uit St. Petersburg eene vijandige nota was ingekomen, doch hierin heeft men zich vergist.

DUITSCHLAND.

De duitsche dagbladen behelzen eene allocutie van Mgr. Przyluski, aartsbisschop van Gnesen en Posen, over de scheuring in zijn bisdom, verwekt door den afgevallen Czersky. De prelaat wijst op het vorig gedrag van dien sectaris, hetwelk, zoo als men reeds weet, alles behalve regelmatig was; op de pogingen, door zijne geestelijke overheid aangewend, om hem op den regten weg terug te brengen en eindelijk op de verpligting waartoe de bisschop zich heeft gebragt gezien, om den banvloek der Kerk tegen hem uittespreken. Mgr. Przyluski vervolgt in dezewoorden: « Het geestelijk gezag had echter geen middel verzuimd om een einde te maken aan de ergernis, door dien apostaat verwekt; terwijl het Czersky opriep, om rekenschap van zijn gedrag te geven, wendde het zich tot de tijdelijke magt, en inzonderheid tot den minister der eerediensten, en verzocht hem, bij eenen brief van den 4 december, om aan Czersky te verbieden, openbare bijeenkomsten te houden of kerkelijke plegtigheden te verrigten; maar op dit verzoek werd geen acht geslagen werd. Ondanks de dringende vertoogen, herhaaldelijk den minister toegezonden, is het niet mogelijk geweest [illegible] te komen.» De prelaat spreekt ook op de aanmoedigingen van allerlei aard, door het protestantismus aan Czersky en zijne aanhangers gegeven; hij wijst op den brief van gelukwenschen, hem door de municipaliteit van Potsdam aangeboden, op de lofuitingen, hem door den Provincialen Landdag van Koenigsberg toegezwaaid, enz. Eindelijk besluit hij met deze merkwaardige woorden: « En evenwel is het niet moeijelijk te zien, dat deze sectarissen, geene martelaars zijn, van eene gegronde en door rijpe overwegingen gevestigde, godsdienstige overtuiging, maar dat zij blootelijk zijn de werktuigen van godsdienstigen onzin, van indifferentismus en van een *minimum* van geloof, dat met een volslagen ongeloof gelijk staat; het bewijs daarvan ligt in den oorsprong zelven der secte, welke ontstaan is uit eenen priester zonder zeden; en in de wijze waarop zij hare aanhangers wint, niet onder mannen van goede zeden en echten godsdienstzin, maar integendeel onder ongodsdienstige, althans ligtzinnige of onverschillige menschen. Het is dus ook zeer te vreezen, dat bij het ongeloof en de losbandigheid van allerlei aard, waarvan die secte de natuurlijke stookplaats geworden is, zich reeds staatkundig radicale of communistische leerstellingen gemengd hebben en verder mengen zullen; en dat tengevolge dezer vermenging, na hare krachten tegen de catholijke Kerk gerigt te hebben, zij later den ondergang van den staat zoeken zal, en trachten de tegenwoordige orde van zaken te doen vervangen door eene maatschappelijke orde naar haren zin, even als zij zulks thans ten aanzien der catholijke Kerk beproeft.»

— Een brief uit Posen meldt dat aldaar talrijke gevangenemingen hebben plaats gehad in den ochtend van den 8 november. Indien men aan den inhoud van dien brief geloof mag slaan, zou de policie eene zamenzwering ontdekt hebben, welke uitgebreide vertakkingen heeft en door de communisten van het groothertogdom gesmeed was. Dadelijk is eene commissie ingesteld, om een onderzoek naar deze zaak aan te vangen. De inhechtenisneming van eenen boekhandelaar te Posen, bij welken een geregtelijk huisonderzoek had plaats gehad, heeft vooral veel sensatie gemaakt. Ook in de voorsteden van Posen zijn gevangenemingen gedaan. Het getal der in hechtenis zijnde personen is zoo groot, dat al de gevangenissen opgepropt zijn; en evenwel gaan de arrestatien nog steeds voort. Nadere tijdingen bevestigen deze daadzaken.

ZWITSERLAND.

Eene correspondentie uit Lucern meldt de volgende bijzonderheden omtrent den moordenaar van den raadsheer Leu.

«Jacob Müller, van Stechenrain, is een man van omtrent 35 jaren; vroeger woonde hij bij [illegible] beroep, was schuldenaar van den raadsh[illegible] en kende zeer goed de inwendige ligging [illegible]

huis. Hij verkwistte in korten tijd zijn klein vermogen, leefde in wellust en losbandigheid en werd tweemalen tot correctionele straffen veroordeeld. Hij behoorde onder de zamengezworenen van den 8 december. Men beloofde hem 10,000 franken om den raadsheer Leu te vermoorden. Na twee vruchtelooze pogingen besloot hij op zaturdag 19 julij, hem op zijn bed te dooden, hetgeen hij ook werkelijk gedaan heeft. Met zijn geweer gewapend begaf hij zich naar Ebersol. Tegen middernacht bij het huis van Leu gekomen zijnde, ontdekte hij, dat er nog licht in de keuken was. Toen hetzelve was uitgemaakt en alles stil in huis was, plaatste hij tegen den muur een' kleinen ladder, welke hij acht dagen te voren doorgezaagd had, om te zien of de raadsheer Leu zich reeds te bed had begeven; en ging door de achterkamer het huis binnen. Na eenige oogenblikken kwam hij langs de deur weder naar buiten en nam den ladder weg, waarna hij zich naar de slaapkamer van den heer Leu begaf. De moordenaar, klein en ineengedrongen van gestalte, kon op eene gemakkelijke en zekere wijs met zijn lang geweer den heer Leu bereiken, die op een hoogen matras met veeren lag. Het schot ging af en de kreet van «Jesus, Maria!» door het slagtoffer geslaakt, gaf hem te kennen dat hij zijn doel getroffen had. Hij nam de vlugt.

Toen vorderde hij den bloedprijs, maar ontving denzelven niet. Men had hem bedrogen en door valsche beloften om den tuin geleid. Hij bragt niet meer dan een veertiental *louis d'or* naar huis. Woedend over deze teleurstelling, sprak hij van het voorval en werd in hechtenis genomen.

Na eenen langdurigen en hevigen inwendigen strijd, heeft hij eensklaps zijne misdaad bekend. Sedert lang was men reeds van zijne schuldpligtigheid overtuigd: de cipier had hem meermalen schreijende en ten prooi aan eene hevige geestverwarring aangetroffen. Men heeft geene folterende middelen te baat genomen, om hem tot bekentenis te brengen; al wat de radicale bladen daaromtrent gezegd hebben is verregaande laster. Hij legt op dit oogenblik een waar berouw over zijne misdaad aan den dag.

ENGELAND.

De beweging ten voordeele van de vrije toelating van vreemde granen in de havens van het Vereenigd Koningrijk neemt dagelijks in ontwikkeling toe. Ll. maandag heeft de stedelijke corporatie van Newcastle op de Tijne een vertoog goedgestemd aan de lords van den geheimen raad, om hen te verzoeken dezen, door de omstandigheden zoo gebiedenden maatregel te nemen. De stedelijke corporatie van Gateshead heeft eene dergelijke memorie aan Sir Robert Peel gerigt. Een verzoekschrift van denzelfden aard, aan de koningin gerigt, is den 11 aangenomen, in eene talrijke bijeenkomst van ingezetenen der parochie Covent-Garden te Londen. Er is geen dag of de dagbladen vermelden eene of andere demonstratie, door aanzienlijke corporatien in dien zin aan den dag gelegd.

In een artikel, dat een half officieel voorkomen heeft, laat de *Standard* zich uit, als of het gouvernement voornemens zou zijn, om, ten einde de gevolgen van den nadeeligen oogst in Ierland te voorkomen en de behoeftige klassen te hulp te komen, de daarstelling der geconcessioneerde spoorwegen te verhaasten, de concessien voor nieuwe wegen spoediger te doen volgen en de noodige sommen, tot den onmiddelijken aanvang derzelve voor te schieten.

LONDEN 12 november. De meeste der leden van het cabinet worden in de aanstaande week te Londen verwacht om eenen geheimen raad bij te wonen welke de koningin belegd heeft, en waarin zal beslist worden, tot wanneer het Parlement op nieuw zal worden verdaagd, aangezien de laatste verdaging den 27 dezer maand ten einde loopt.

— De *Times* zegt dat brieven uit Roscommon (Ierland) melden dat de aardappelenoogst in dat graafschap totaal mislukt is. De boeren hebben besloten geenen shelling van hunne pacht te betalen, en hebben hiervan reeds kennis gegeven aan de eigenaren, onder bedreiging van geweldadigheid voor het geval dat deze het zouden beproeven de achterstallige pacht te innen. Men hoopt dat het gouvernement spoedige maatregelen zal nemen, om de verschrikkelijkste rampen van het volk af te weren.

FRANKRIJK.

PARIJS 13 november. De *Courrier Français* behelst de volgende zonderlinge tijding. Volgens een gerucht, dat onder de diplomatieke wereld in omloop is, zou het schijnen dat keizer Nicolaas voornemens zou zijn, binnen kort het oppergezag neder te leggen; en men zegt, dat het met dit inzigt is dat hij, voor zijn vertrek naar Italie, het beheer zijner staten aan zijnen vermoedelijken erfgenaam in handen heeft gegeven, ten einde hem in de harde taak van het koningschap in te wijden. De Czaar, eenmaal ontdaan van het juk des oppergezags, zou zijn verblijf in Italie vestigen.

— Wij lezen in de *Gazette du Midi*: Drie zusters van Liefde van den H. Vincentius à Paulo zijn naar Alexandrie vertrokken, alwaar de dienst der scholen, van het gasthuis en der steeds toenemende armen hare hulp noodig heeft. Drie andere zusters van hetzelfde genootschap zijn insgelijks ll. vrijdag naar Konstantinopel scheep gegaan. Onder deze laatste bevond zich eene poolsche zuster, die uit Wilna ontvlugt was, alwaar de vervolging haar tot werkeloosheid veroordeelt. Men heeft de catholijke gasthuizen en scholen gesloten en houdt de zusters gevangen in hare huizen, zonder zelfs te gedoogen dat zij het land verlaten. Vijf slechts der duizenden van zusters, die in Polen verspreid zijn, hebben kunnen ontsnappen. De genoemde, die zich naar Konstantinopel begeeft, zal hare zorg wijden in het gasthuis dier hoofdstad, dat ten behoeve der zieke en arme Polen gesticht is.

BELGIE.

BRUSSEL 14 november. De Senaat heeft gisteren beraadslaagd over het ontwerp van antwoord op de troonrede en hetzelve aangenomen. Eenige leden hebben daarbij het woord gevoerd, meestal om zich te beklagen over de onbeduidendheid der troonrede, waarin zij gedacht hadden het programma van het nieuwe ministerie te zullen vinden. De ministers van binnenlandsche zaken, van finantien en van buitenlandsche zaken hebben de redenaars beantwoord, waarbij het adres, na eene geringe wijziging in het paragraaf betrekkelijk den katoenhandel, met eenparige stemmen der 27 tegenwoordige leden is aangenomen.

— De Kamer der Representanten heeft gisteren eene korte zitting gehouden, waarin nog eenige benoemingen voor de permanente commissien zijn geschied en rapport over eenige verzoekschriften is uitgebragt.

— 16 November. De commissie uit den Senaat, ter aanbieding van het adres van antwoord op de troonrede is gisteren bij den Koning toegelaten. Z. M. heeft het volgende geantwoord.

» Mijne heeren! Ik bedank u voor de gevoelens, welke gij uitdrukt en voor de door u aan den dag gelegde gehechtheid aan de dynastie, welke zich met uwe instellingen en belangen vereenzelvigd heeft. Ik ken al uwe verknochtheid, Mijne Heeren; gij hebt er de duidelijkste bewijzen van aan den dag gelegd, en ik ben overtuigd dat gij, getrouw aan de beginselen, welke altijd den Senaat geleid hebben, om den staatkundigen toestand van Belgie te bestendigen, aan mijne regering eene loyale medewerking zult schenken. »

Daarna heeft de koning zich zeer minzaam met den president en de leden der commissie onderhouden.

— Duif als zend[illegible]. Ll. dingsdag 11 november had een Antwerpsch dagblad een lid zijner redactie naar Brussel gezonden met eene mand, inhoudende twee duiven, bestemd om de troonrede naar Antwerpen over te brengen. Het allereerst ging de goede man die met den eersten trein uit Antwerpen vertrokken was, naar het *Café de l'Europe*. Hij geeft zijne mand over aan een bediende, vraagt een ontbijt en doorloopt in afwachting de dagbladen. Na eenigen verwijl zet men hem een vleesch-gerecht voor, dat hij zoo veel te smakelijker gebruikte, als hij langer daarop had moeten wachten. Na zijn ontbijt gebruikt te hebben vraagt onze reiziger de rekening en betaalt; neemt hoed en rotting op en zich tot den bediende wendende zegt hij: «Breng mij mijne duiven.» Op die vraag verandert de bediende van kleur; herhaaldelijk daartoe aangemaand; komt eindelijk het groote woord er uit: «Mijnheer, gij hebt ze zoo even opgegeten; ik dacht dat gij ze me daarvoor had ter hand gesteld; maar zoo gij anderen verkiest, de kok heeft er zoo even twee geslagt, die nog niet geplukt zijn....

NEDERLAND.

'S HERTOGENBOSCH 17 november.

Het barbaarsch tooneel van marteling in naam der wet en justitie, heeft ll. vrijdag plaats gehad. De menscheid werd wederom onteerd door eene strafoefening, welke, indien zij niet reeds door het menschelijk gevoel gedoemd werd, in onze eeuw van beschaving zeer zeker niet meer te huis behoort. Het afschuwelijke der geeselpaal is reeds lang betoogd en vindt voorzeker nergens geen tegenspraak dan bij de voorstanders van het behoud *quand même* en bij de dompers der beschaving, die het licht van verhevenere zeden vreezen, omdat daarmede een steeds toenemende afkeer, van aan den leiband te loopen, gepaard gaat. Van de *ondoelmatigheid* dier straf is een nieuw bewijs gegeven. Inderdaad wij weten niet wat ons meer verbaasd heeft, de ontelbare menigte volks die de strafoefening bijwoonde, de onbegrijpelijke verstoktheid van den ongelukkigen misdadiger, die een alles overtreffend cynismus aan den dag gelegd heeft en zijne verschrikkelijke straf heeft ondergaan, zonder eenen zucht te laten hooren, of de gevoelloosheid, (ja nog meer dan gevoelloosheid) die onder de menigte heerschte. Nu vragen wij: is er één van die duizenden, die het schavot omringden, die uit de geeseling en het brandmerk van Stupers eenigen indruk tegen kwaad en misdaad heeft ontvangen? Is Stupers zelf door zijne ondergane straf meer van het misdadige van zijn gedrag overtuigd, heeft in zijn gemoed een straal van berouw, wij spreken slechts van maatschappelijk berouw, geschoten? Zoo geen van beide het geval is, waarom dan de straf? Waarom de menschheid onteerd? Waarom door een tooneel van barbaarschheid toegebragt om de zeden der aanschouwers te verbasteren, te verlagen? Bij de neigingen en den toestand van 's menschen hart, draagt eene enkele zulke strafoefening meer toe tot verhardheid van het gemoed, tot verwildering der zeden, dan honderd tooneelen van zedelijkheid en deugsbetrachting zouden toebrengen tot veredeling der ziel. Mannen van behoud! Wanneer zal de geeselpaal afgeschaft worden? Wonder! Het wetboek van strafregt, waarbij die schanddaad is afgeschaft, wordt steeds verlangd, steeds beloofd en steeds uitgesteld. Het ministerie schijnt er niet toe te kunnen komen. Het kan echter wel haast maken, wanneer het maar wil. De wet op het zegel strekt daarvan ten bewijze. Men heeft gebruik gemaakt, van den vrijdom door de wet verleend aan drukwerken van klein formaat, om tot goedkoope prijzen, de mindere volksklasse ook eens te laten lezen; dadelijk wordt eene wet ontworpen om dit, zoo mogelijk, den kop in te knijpen. Maar eene wet in te voeren, waarbij de mindere volksklasse (want deze is daarbij steeds het meest tegenwoordig en lijdt er ook de meeste indrukken door) gepriveerd zou worden, van de tooneelen van onmenschelijkheid en zedenkwetsende

baarschheid, of hiertoe in altijd tijd genoeg! En toch leven wij in de XIX eeuw!

— Met genoegen vernemen wij, dat Z. M. het plan tot het daarstellen van eene haven bij Scheveningen heeft goedgekeurd; zoodat men thans een aanvang zal kunnen maken met opnemingen en aanbestedingen ter uitvoering dier werkzaamheden. Het plan tot het aanleggen van een spoorweg tusschen die haven en de residentie schijnt de hooge goedkeuring niet te hebben kunnen wegdragen, men wil echter weten, dat het denkbeeld aan de hand gegeven is om eenen asphalt weg aanteleggen.

— Den 25 dezer zal bij den Hoogen raad behandeld worden het beroep in cassatie van den procureur-generaal bij het prov. hof in Zuid-Holland, tegen een arrest van dat hof. dd. 12 sept. jl., waarbij hetzelve had te niet gedaan een vonnis der arrond.-regtbank te 's Gravenhage, bij hetwelk Eilardus Meeter, ter zake van laster in gedrukte en verspreide geschriften jegens den jagt-opziener J. Deijs, was veroordeeld tot eene gevangenisstraf van zes maanden, eene geldboete van *f* 1000, enz. De E. H. A. heer adv.-generaal de Keth zal het O. M. waarnemen.

— Heden middag, omstreeks half een ure, had men een oogenblik te duchten, zich het verschrikkelijke tooneel van een brand, als dien van 19 october ll. te zien hernieuwen. In de suikerraffinaderij van de heeren Fisler en Tetterode, op de Prinsengracht bij de Leidschestraat, openbaarde zich namelijk, zonder dat men tot dusverre de oorzaak heeft kunnen nagaan, op den derden zolder een brand, die zich weldra aan de nog daarboven gelegen zolder en vliering mededeelde, en wolken van rook met enkele daar tusschen spelende vlammen het dak deden uitslaan. Met bijna ongeloofelijke snelheid zag men hierop brandspuiten, met derzelver manschappen, aanrukken, en naauwelijks nog waren deze door eene in het dak gemaakte opening water gevende, of wij mogt zich alreeds vleijen den brand meester te zijn; dank dezen op nieuw betoonden ijver van ons brandwezen, was dit dan ook werkelijk omstreeks twee ure het geval, en mogt men zich nog een half uur later met de volbragte blussching geluk wenschen.

— Er zijn ter plaatse in al 110 spuiten aanwezig en 15 daarvan in werking geweest. (*Amst. Ct.*)

GOES, 13 november. Men verneemt dat eerstdaags een detachement van het 2de regiment dragonders, sterk één officier en 25 manschappen, alhier zal binnen komen, ten einde gedurende den winter in het eiland Zuid-Beveland, de justitie te ondersteunen, indien zulks noodig mogt zijn, en dat deze maatregel van voorzorg, ten gevolge van schikkingen tusschen de departementen van justitie en oorlog genomen is.

— TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van donderdag 14 november.

In deze zitting is rapport uitgebragt door de kommissie, belast met het onderzoek der geloofsbrieven van den heer Kien, door de Staten van Utrecht tot lid der Kamer verkozen. Uit dat rapport blijkt, dat die stukken beantwoorden aan de voorschriften van het reglement van orde; dat de heer Kien de volstrekte meerderheid op zich heeft vereenigd, namelijk 17 van de 30 aanwezige leden; concluderende de kommissie mitsdien tot toelating. Dienovereenkomstig wordt besloten; de heer Kien legt de gebruikelijke eeden af en neemt zitting.

De centrale afdeeling is gereed haar algemeen verslag uitebrengen over het wets ontwerp tot aanmoediging van den invoer van levensmiddelen. In het oorspronkelijk ontwerp is eene misstelling ingeslopen, welke alsnu tevens wordt geredresseerd en bestaande daarin, dat de termijn, bedoeld in art. 2 van het ontwerp, medeloopt tot op 1 november 1846. Het algemeen verslag zal worden gedrukt en rondgedeeld. De discussie daarover wordt bepaald op dingsdag aanstaande.

De kommissie tot de verzoekschriften doet verslag op het adres van de heeren van Heukelom en Wolfhoven en anderen te Amsterdam, tegen het wets ontwerp nopens de aanmoediging van den invoer van levensmiddelen. Zoo lang de graanwet niet is ingetrokken, meenen de adressanten, zijn alle maatregelen vruchteloos. Dit rapport zal worden gedrukt en het rekwest ter griffie nedergelegd. Tevens wordt rapport uitgebragt op een rekwest van de heeren Loder en anderen, mede uit Amsterdam, en nopens hetzelfde ontwerp, dezelfde conclusie en beslissing.

Alsnu zijn aan de orde de beraadslagingen over de ontwerpen tot verhooging van de verschillende hoofdstukken der begrooting over 1845 voor de pensioenen.

De heer van Twist merkt alleen op dat tengevolge van dezen maatregel er meerdere ruimte van geld in de schatkist zal vloeijen, en er dus ook minder schatkistbiljetten behoeven uitgeven te worden.

Z. Exc. de Minister van financien beantwoordt kortelijk die aanmerking en zegt, dat ofschoon het waarheid is, dat er ten gevolge van dezen maatregel minder schaarschte in de schatkist zal zijn, Z. Exc. niet kan toegeven, dat daarvan het gevolg zou moeten zijn, dat de wetgever, die zorgen moet, dat de legale toestand van de schatkist moet wezen, dat er geene te korten zijn, uit deze meerdere ruimte aanleiding zou kunnen vinden om de schatkistbiljetten tot een minder bedrag te creëren.

Niemand meer het woord vragende, worden de 10 wets ontwerpen successivelijk met algemeene stemmen aangenomen.

Daarna worden de beraadslagingen geopend nopens het ontwerp tot wijziging der zegelwet.

De heer Wichers spreekt tegen de voordragt.

De heeren van Heemstra, Corver Hooft, Luzac, van Goltstein en de Kempenaar bestrijden insgelijks de voordragt: zij zien daarin inbreuk op de vrijheid van drukpers, nadeelig en beleedigend voor de regterlijke magt; beneden de waardigheid der Regering en onvolledig, schadelijk en ongerijmd; wordt van de vrijheid der drukpers misbruik gemaakt, de strafwet is daar, om de uitspattingen te beteugelen. De heer Uytwerff Sterling zal afwachten de verklaring der Regering, of het doel en de strekking dezer voordragt werkelijk is; om de vrijheid der drukpers te belemmeren, tot welke opvatting Z. E. M. meent, dat wel eenige aanleiding bestaat, wanneer men de memorie van toelichting leest.

De heer den Tex, ziet in de voordragt alleen de wegneming van een privilegie in belastingzaken. *Z. Exc. de minister van financien* ontwikkelt dezelfde stelling, in het breede en beantwoordt de gemaakte bedenkingen.

Daarna wordt het wetsontwerp met 33 tegen 15 stemmen *aangenomen.*

Tegen hebben gestemd de heeren: Verwey Mejan, de Kempenaer, Anemaet, Hooft, van Goltstein, Corver Hooft, Heemstra, Luzac, Modderman, van Rosenthal, Storm, Hoffmann, Boreel, Schooneveld en Wichers.

Ingezonden Stukken.

Uden 12 November 1845.

Mijnheer de Redacteur!

In uw nommer van den 8 dezer, hebben wij het antwoord aangetroffen van eenen *Udenaar* op de klagt, welke wij, door middel van uw geacht blad hadden doen hooren, over het onderwijs in de fransche taal, in onze volkrijke gemeente. Uit helgeen daarin vermeld staat zou het schijnen, dat die *Udenaar* ons deze klagt zeer euvel geduid heeft en zich daarover zoodanig geërgerd heeft getoond, dat zijn geschrijf geen plaats in uwe kolommen waardig (1) gekeurd werd. Wat hiervan zij, wij stappen daar over heen, wijl wij niet kunnen noch mogen antwoorden op hetgeen niet gezegd is; maar voelen ons genoopt nogmaals op de door ons aangewezene daadzaken terug te komen; niet zoo zeer om den *Udenaar* in zijn vaarwater te zitten, dan wel, omdat wij zulks noodig achten voor degenen, die zoo als gij te regt aanmerkt, hier *pro en contra* moeten beoordeelen en daarnaar handelen.

De *Udenaar* verklaart, of hij hiertoe gemagtigd of aangezocht is weten wij niet, dat de oude fransche schoolmeester nog gaarne, even als vroeger, zijne discipelen zou onderwijzen. Dit gelooven wij gaarne, maar de man kan niet meer. Hij is fetterlijk versleten. Wij willen daarover niet verder uitwijden; hij is achtenswaardig en bezit ook onze achting, het is dus geenszins om zijnen persoon, dat wij ons beklaagd hebben, maar niemand kan toch vorderen, dat die achting zoo ver gaat zal, dat wij uit pure achting voor den onderwijzer, geen anderen zouden mogen begeeren, wanneer hij door ouderdom magteloos geworden is. De eigenaar van een paard, dat door ouderdom onmagtig is geworden zijnen heer langer te dienen, mag hetzelve op stal zetten, en het zijne oude dagen in rust laten eindigen, maar wie zal hem verbieden een ander paard te koopen? Wij hebben immers geenen blaam op den ouden onderwijzer trachten te werpen, noch zijne vroeger bewezen diensten in twijfel willen trekken. Waren wij tegen hem ingenomen zonden wij immers even goed kunnen antwoorden, dat hij steeds voor die bewezene diensten goed betaald is geworden. Doch hierover *basta!*

Wat het privaat onderwijs in de fransche taal betreft, wij gelooven gaarne, dat er wel gevonden worden, die zich bereid zouden toonen, dit te geven. Maar het convenieert een ieder niet, een privaat onderwijzer aan huis te nemen. En dit is overigens hier de kwestie niet; want indien dit argument geldend was, zou men wel kunnen beginnen met bijna al de openbare scholen af te schaffen en het onderwijs aan private meesters toe te vertrouwen.

Hetgeen de *Udenaar* van de Kruisheeren zegt, toont dat hij of niet is die hij zegt, namelijk met de zaken in Uden tamelijk goed bekend te zijn, of hij heeft met opzet tegen de waarheid gesproken. Wij willen echter niet gelooven, dat hij de Kruisheeren bij het gouvernement heeft willen bekend maken, als gevende onderwijs in de fransche taal, waartoe zij toch waarschijnlijk geene admissie hebben. Men zou dit aan het ministerie van binnenlandsche zaken wel eens verkeerd kunnen opnemen, vooral daar, nog niet lang geleden, een der vertegenwoordigers in de Tweede Kamer vermeend heeft, een woordje te moeten zeggen over het ongeoorloofd onderwijs geven, dat naar hij vernomen had, in sommige plaatsen van Noord-Braband plaats zou hebben, hetgeen echter door den minister, die den minister van binnenlandsche zaken vertegenwoordigde, ontkend werd, althans verklaard werd, hem onbekend te zijn.

Om dus der waarheid hulde te doen en alle moeijelijkheden, van de eerwaardige en zoo zeer geachte Kruisheeren af te weren, kan ik u melden, dat een Kruisheer, met goedvinding en voorkennis van den *impotenten* franschen meester, gratis onderwijs in het fransch geeft op de latijnsche school maar uitsluitend voor studenten en volstrekt aan geene anderen, in navolging van de gymnazien, collegien en kleine seminarien. En hoe dan nog? Gansch niet geregeld. Soms eens in de week of veertien dagen, ten einde de jongelingen het vroeger aangeleerde niet zouden vergeten.

Wat de Ursulinen betreft; deze geven nog geen onderwijs in het fransch: dat dit geschieden *zal* gelooven wij gaarne, wijl de *Udenaar* het zegt; maar dit onderwijs zal zich toch slechts bij het vrouwelijke geslacht bepalen.

Wij zijn zoo hartstogtelijk niet, en daarom zullen wij de uitdrukking van den *Udenaar*, die hetgeen wij van de zaak gezegd hebben, *brobbelschrift* noemt, (voorzeker ook niet zeer vereerend voor uw blad, dat zulk brobbelschrift opneemt!) daar laten, maar slechts in gemoede vragen, of al wat de *Udenaar* opnoemt van *private onderwijzers*, *Kruisheeren* en *Ursulinen*, in staat is het gemis aan een geregeld onderwijs in de fransche taal, waarnaar hier zoo zeer verlangd wordt en waaraan behoefte is, te vergoeden?

Neen! wat ook de *Udenaar* moge zeggen, om anderen af te schrikken zich hier als fransche meester te komen nederzetten, wij durven gerust iemand daartoe engageren. Dat er sedert 50 jaren twee fransche meesters het dorp hebben verlaten is waar. Maar was het van armoede? Dit is eene tweede vraag. De tegenwoordige onderwijzer heeft er, voor hij het vermogen bekwam, dat hij thans bezit, en wij hem van harte gaarne gunnen, ook zijn bestaan moeten vinden, en schijnt het er ook gevonden te hebben.

Nog een woord over het curatorschap. De *Udenaar*, zeker een knap *legist*, wijst op de koninklijke besluiten, om te bewijzen, dat wij eene dwaasheid zeiden, toen wij begrepen dat een curator van eene latijnsche school de latijnsche taal behoort te kennen. Wij gelooven wel, dat dit niet met even zoo vele woorden in de koninklijke besluiten voorkomt. Maar wij vragen, hoe een curator van eene Latijnsche school, die niets van *rosa*, *rosæ*, *dominus domini* kent, zal voldoen aan de navolgende verpligtin-

(1) Tusschen *niet waardig* en *ongeschikt* is nog onderscheid. RED.

gen, hem opgelegd bij het koninklijk besluit van 2 augustus 1815, n°. 14?

Hoofdstuk I.

Latijnsche scholen.

Art. 28. Curatoren of schoolarchen zullen ook, op het zedelijk gedrag en de *vorderingen* der schooljeugd, zooveel mogelijk acht geven en bepaaldelijk *tweemaal in het jaar daartoe een plegtig examen houden* etc. Art. 29. Na den afloop van dit examen, zullen curatoren de leerlingen, welke zij wegens *hunne vorderingen daartoe geschikt oordeelen* van eene lagere naar eene hoogere klasse bevorderen en aan die der hoogste klasse, bijaldien zij dezelve bekwaam achten om tot het akademisch onderwijs bevorderd te worden, hun ontslag van de scholen en daarbij een loffelijk getuigschrift in de *Latijnsche taal* verleenen.

Eenige vrienden van regt en eene beschaafde opvoeding.

P. S. Wij hopen binnen kort aan onze belofte te voldoen, om nog eenige andere wenschelijke verbeteringen in *Udens* toestand aan te stippen, en eenige misbruiken, welker wering vurig verlangd wordt, aan den dag te brengen.

(NB.) *De redactie heeft deze teregtwijzing niet mogen afslaan. Intusschen vermeent zij, dat de zaak betrekkelijk het onderwijs in de fransche taal te* Uden *genoegzaam opgehelderd is, om geen verder geschrijf te behoeven. Zij beveelt dezelve in de aandacht der bevoegde autoriteiten.*

Mengelwerk.

De Altviool

CHRISTIAAN URHAN.

De *Siècle*, een bekend parijsch dagblad, geeft elke acht of veertien dagen een feuilleton, hetwelk *Revue de Paris* heet, en bestemd is tot het verhaal der groote daden van comedianten, leden van de Jockey-club en tooneeldansers. Voor het eerst vinden wij in dat *feuilleton* iets wat wij kunnen overnemen. Het is eene korte levensschets, overigens in den stijl van de *Siècle* geschreven, van een uitstekend toonkunstenaar, Christiaan Urhan, eersten altviool van de koninklijke opera. Men vergete niet, bij het lezen van enkele woorden, of bij het ontmoeten van eenige schertsende uitdrukkingen, dat het de *Siècle* is, die spreekt en verstand wil hebben.

» En het eerst, in deze noodlottige week, ontmoeten wij de opera, in lange rouwkleederen gehuld, den weg naar Belleville inslaande. De eerste zangers, eenige dansers, al de muzijkanten van het orchest maken dien treurigen optogt uit. Waarheen begeven zij zich? — Zij gaan de laatste eer bewijzen aan een' hunner, die door den dood uit hun midden gerukt is.

Hij was genaamd Christiaan Urhan, en was eerste altviool bij de koninklijke opera. Hij was een kunstenaar van den eersten rang en door de geheele muzijkale wereld hoog geacht. Klein, misvormd, jaar in jaar uit in eenen hemelschblaauwen rok gekleed; dagelijks in het engelsch koffijhuis aan de zelfde tafel etende, was Urhan bekend om zijne originaliteit. Maar de voornaamste eigenschap van dit karakter, was eene overdrevene godsvrucht en eene naauwgezette naleving harer kleinste voorschriften. Dagelijks ging hij naar de mis en des zondags woonde hij al de kerkelijke diensten bij. Des avonds bragt hij godsdienstige boeken naar de Opera mede, welke hij met ijver las, zoodra hij slechts voor korten tijd zijnen strijkstok mogt nederleggen. Welligt vraagt gij, waarom die kunstenaar zich aan de opera verbonden had? Dit griefde hem; maar hij was er wel toe over moeten gaan.

Urhan had eerst zijn talent aan de godsdienstige muzijk gewijd; maar aangezien hij daarin geen behoorlijk bestaan vinden kon, had hij zich uit noodzakelijkheid, aan de tooneelkunstige wereld gehecht. Tooneelmuzijkant, puttede hij al de vermogens van zijnen geest uit, om zijne denkbeelden met de eischen van zijnen staat in overeenstemming te brengen. Terwijl hij zang en dans op zijn' viool begeleidde, bleef hij echter vreemd aan het tooneel, deszelfs pracht en verleidende schouwspelen. Hij had zich tot wet gesteld, om altijd zijn hoofd op zijne borst nedergelaten te houden en zijne oogen gevestigd op zijn muzijkblad, of op zijn gebedenboek. Om niets ter wereld had hij op deze wet inbreuk willen maken, want de geringste overtreding beschouwde hij als eene zware zonde. Nimmer overschreden zijne blikken den rand van het tooneel, nimmer zag zijn oog den voet of het been eener danseres, hoezeer zij ook pirouëtteerde of zich in de lucht verhief. Hij had eenen heiligen afschuw tegen die ergernissen.

En dit wordt niet gezegd bij wijze van spreken; het is letterlijk waar, dat Urhan jaren lang in het orchest van de opera heeft doorgebragt, zonder ooit het tooneel te zien. Hij kende de zangeressen niet beter dan de danseressen. Op zekeren dag ontmoet hij in een gezelschap eene jonge dame, die hem aanspreekt als iemand, dien zij dikwijls zag en hem eenige vleijende woorden over zijn talent toevoegt.

— Wie is deze dame? vroeg Urhan aan den heer des huizes.

— Hoe! gij kent haar niet?

— Ik heb haar nimmer gezien.

— Kom! zie haar eens goed aan.

— Ik mag haar aanzien zoo veel ik wil; maar geef u mijn woord, dat ik haar voor het eerst zie.

Hij sprak waarheid; men moest hem den naam zeggen van mevr. Dorus, welke hij inderdaad voor het eerst zag, doch reeds tien jaren lang had hooren zingen. Urhan kende geen enkel gezigt van het tooneel, en de stukken niet beter dan de artisten; hij vermeed met de uiterste zorg, eenige aandacht te wijden aan die duivelsche voortbrengselen; de vrome overdenkingen, waarin hij altijd gedompeld was, belettede hem, de woorden van het drama te hooren. Men weet dat in vele nieuwere stukken de kerkelijke plegtigheden en pracht op het tooneel overgebragt worden. Urban beschouwde zulks als eene ontheiliging; hij rilde, wanneer de koristen een kerkelijk gezang aanhieven; en op zekeren avond, terwijl eene processie over het tooneel trok, zag men hem nederknielen in het orchest, een kruis maken en met gevouwen handen bidden, als of hij in de O. L. V. kerk geweest ware.

Toen de dood hem kwam overvallen, had Urhan besloten zijn ontslag te nemen en zijn leven in een klooster te gaan eindigen. De Hemel schijnt niet gedoogd te hebben dat dit voornemen volvoerd werd, waardoor hij een ongemengd geluk zou genoten hebben. Hij is gestorven, de gedachtenis nalatende aan eenen man, die zeer goed ziende was, die, vijf en twintig jaren lang, geene enkele voorstelling in de opera verzuimd heeft en echter nimmer *Guillaume Tell*, noch *Robert-le Diable*, noch *les Huguenots*, noch *la Juive*, noch *la Sylphide* noch *Giselle* heeft zien spelen. (*Univers.*)

DE STAATSRAAD, GOUVERNEUR DER PROVINCIE *NOORD-BRABAND*, ontvangen hebbende eene missive van den heere Officier van Justitie bij de Arrodissements-Regtbank te *'s Hertogenbosch*, van den 5 dezer n°. 718, B.

Brengt dientengevolge ter kennis van heeren Burgemeesters der Steden en Gemeenten in deze Provincie, dat den 29 october jl., in de Gemeente *St. Michiels-Gestel*, zekere Rut van der Steen, weduwenaar van Maria van Kessel, zich des morgens uit zijne woning heeft verwijderd, zonder dat het dus verre of aan zijne betrekkingen of aan de plaatselijke Policie te *St. Michiels-Gestel* is mogen gelukken, om gezegden Rut van der Steen weder te vinden; zijnde deze persoon, volgens opgaaf van den heer Burgemeester dier Gemeente, 93 jaren oud en doof, en heeft hij zilver-grijs haar, blaauwe oogen en eene zachte stem, terwijl zijne kleeding bestaat in een blaauw-lakensche buis, grijze broek, witte wollen kousen en wollen slaapmuts.

Wordende gezegde heeren Burgemeesters uitgenoodigd, om naar meergenoemden Rut van der Steen, in hunne stad of gemeente onderzoek te laten doen, en bij ontdekking of uitvinding van denzelven, daarvan aan den heer Burgemeester van *St. Michiels-Gestel* berigt te doen toekomen.

Dit besluit zal door middel van het *Provinciaal Blad*, ter kennis worden gebragt der heeren Burgemeesters in deze Provincie, en voorts worden geplaatst in de binnen dezelve uitgegeven wordende Nieuwspapieren.

's Hertogenbosch, den 7 november 1845.

De Staatsraad, Gouverneur voornoemd,
A. J. BORRET.

Advertentien

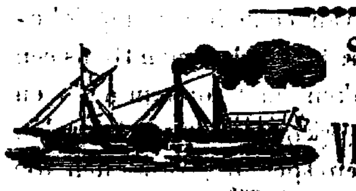

STOOMBOOTVAAR[T]
TUSSCHEN
VENLO EN ROTTERDA[M]

Onderneming
P. J. BERGER.

De IJZEREN STOOMBOOT **DE MAAS** ve[r]trekt geregeld des morgens ten **4 ure.**

Van **Venlo** naar **Rotterdam**, des *Woensdags* en *Donderdags.*

Van **Rotterdam** naar **Venlo**, des *Dingsdags* en *Vrijdags.*

Aardappel Meel

te bekomen bij *G. M. VAN DE VEN Gz.* tegen eenen civielen prijs, alsmede SAGO en KOFFIJ-SIROOP.

*** Bij den Boek- en Steendrukker *A. G. VAN DYCK*, te *Eindhoven*, ligt ter perse van den 2e Jaargang:

MEIJERIJSCHE ALMANAK 1846;

onder den naam van HERMANUS PETERSEN met de meeste naauwkeurigheid daargesteld en zal op aanvraag binnen 8 dagen worden toegezonden, aan zeer billijken prijs, — alsmede den gewonen PLAK- en ROOMSCH KATHOLIJKEN VOLKS-ALMANAK.

Men verlangt eene spoedige opgave teneinde de oplage daarna te kunnen regelen.

KERK-ORNAMENTEN.

Door sterfgeval te koop, tegen **10** pCt. beneden den daarvoor betaalden koopprijs, volgende **Kerk-Ornamenten**, nieuw, sterk en extra fraai bewerkt en nog nooit gebruikt, als:

1 KOPEREN DOOPVONT, groot 3½ palm over het kruis, buiten de handvatten, binnenwerks hoog 6 palm 8 duim, met gedreven festons, schelp en paarlen.

6 KOPEREN KANDELAREN, hoog 8 palmen, de voet en middelstuk driekantig met ronde kap en bol.

2 AMPULLEN en BORD van Berlijnsch Zilver.

3 ALTAAR TABELLEN met Lijsten.

Ieder, genegen deze voorwerpen geheel of gedeeltelijk te koopen, adressere zich met *franco* brieven, aan den Drukker en Uitgever dezer Courant, onder de Letter R.

Uit de hand te koop:

Eene **Forte-Piano** van Mahonij-hout, buitengewoon mooi van toon en extra mooi en solied gewerkt. Te bezigtigen en verdere informatie bij P. P[illegible], graveur, Hinthamerstraat, Let. C, n° 166, *'s Bosch.*

Graanmarkt

van 's HERTOGENBOSCH;

Vrijdag en Zaturdag 14 en 15 november.

Heden was het aan onze graanmarkt stil, met kleine aanvoer traag afgaande. Er is besteed voor:

ROGGE f7,85 8,50 a 8,85. BOEKWEIT f7,25 7,75 a 8,[illegible] HAVER f3,00 f3,50 a 4,00.

Beurs van Amsterdam.

Zaturdag 15 November ten vier ure.

W. S. 2½ pCt. 60⅞. Nieuwe Cert. 3 pCt. 74. Dito Certific. [illegible] pCt. 97⅞ a 97. Handelm. 159⅞. Rijn Spoorweg 118. Ardoin [illegible] p. st. 20⅞ a ⅛. Spanje Binnenl. 3 pCt. 24⅞. Portug. [illegible] 4 pCt. 50 a ⅞. Russ. Oblig. Hope 4 pCt. 92. Do. Stieglitz, [illegible] Co. 91⅞.

Ter Drukkerij van R. A. A. DE ROOY, te 's Bosch.